

РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

Опановування культурних цінностей дошкільнятами є пріоритетним питанням сьогодення, оскільки дитина соціалізується в межах культури, яка її оточує. Формування особистості в контексті естетичної культури і діяльності відбувається у дошкільному віці, адже саме в дитинстві починається розуміння і почуття прекрасного. Естетика відіграє роль у вихованні дитини, оскільки в цей період відбувається удосконалення естетичної свідомості та гармонійний розвиток особистості. В. Сухомлинський зазначав: «все прекрасне, що існує в навколишньому світі і створене людиною для інших людей, повинно доторкнутися до серця дитини і облагородити його» [4].

Формування естетичного погляду залежить від того, що саме оточує дитину. Проте за своєю природою ще з раннього дитинства вона може відрізнити прекрасне від потворного, що є складовими двох протилежних полюсів, як добро і зло. Сьогодні спостерігається певне спотворення уявлень про добро і зло через домінування матеріальних цінностей над духовними. Протидіяти морально-духовній кризі можна духовними цінностями українців, такими як милосердя, взаємодопомога, доброта, справедливість. Важливо, що суспільство починає приймати християнські цінності, які відігравали роль на всіх етапах формування нації. Оскільки людина є творінням Божим, то за своєю природою вона етичними цінностями вважає християнсько-моральні. Розвиток музики, живопису та літератури завдячує християнським цінностям, які набули загальнолюдського характеру.

Естетичне виховання є складовою загальнолюдських цінностей, проте кожен народ має своє бачення прекрасного, яке втілює у фольклор і передає від покоління до покоління. Українська народна мудрість – це духовна скарбниця, у якій фольклор посідає особливе місце. Протягом віків український народ використовував його як засіб виховання. Особливістю фольклору є те, що він створюється колективно, варіює у своєму виконанні та характеризується анонімністю. Саме через фольклор дитина отримує знання про

естетику. Дослідження В. Кузьменко, дають підставу виділити основні поняття цієї галузі. На її думку, основними критеріями є естетична обдарованість, естетичне виховання, естетичне сприйняття та естетичне почуття.

Естетична обдарованість розглядається як індивідуальні можливості особистості здійснювати свої вчинки на естетичному підґрунті. Естетичне виховання – це дії, що розвивають сприйняття естетики, і вони мають бути систематичними та цілеспрямованими. Естетичне сприйняття побудоване на сенсорній культурі, де дитина сприймає красу як поєднання змісту, форми та емоційного забарвлення. Естетичні почуття є духовним виміром; це почуття, які виникають при зустрічі з прекрасним: захоплення, радість, любов, спокій. У такий спосіб формуються естетичні уявлення народу, які беруть свій початок ще з колискової матері [3].

Колісковим відводять особливу роль, оскільки ці пісні передають любов матері, спокій, тепло та силу. Вони є першими музичними враженнями дитини і багаті своєю тематичністю та сюжетним змістом. Коліскові можна поділити на три групи: пісні про немовля та його сон; пісні, що описують думки та почуття матері; пісні, що знайомлять дітей з навколишнім світом. Часто у них присутні образи Кота-воркота та Сну-Дрімоти. Сучасні наукові дані підтверджують особливу силу слова, що зумовлює необхідність наповнення колискових пісень єдино позитивним змістом. Відродження традиції виконання колискових у побуті є важливим для зміцнення фізичного та психічного здоров'я дитини. Крім того, такий фольклорний супровід сприяє ранньому розвитку мовлення і формуванню глибокого емоційного зв'язку між матір'ю та дитиною. Коліскові багаті своєю варіативністю, простотою та ніжністю.

До раннього дитячого фольклору також належать забавлянки або утішки, які забавляють дитину. Це короткі віршовані твори, що супроводжуються рухами: гойданням, потягуванням ручок та ніжок. За допомогою забавлянок відбувається самоусвідомлення, пізнання явищ та предметів, опановується мовлення. Через реакцію на забавлянки наші предки визначали показник розвитку дитини. Для оволодіння мовленням необхідна емоційна взаємодія дітей та дорослих. Український народ створив багато пісенно-ігрових та уснопоетичних жанрів, які можна застосовувати протягом дня залежно від ситуації: при засинанні, купанні чи у грі.

Окрім батьків, у становленні естетичних смаків місце належить вихователю. Дитина повинна естетично сприймати колір, смак, звук

та форму, що зумовлює необхідність у культурі сенсорного розвитку та опануванні сенсорних еталонів. Це допомагає формувати естетичні й емоційні оцінки. Важливо в ранньому віці прищеплювати дітям естетичний смак через сприймання, творчість та виконання.

Актуальним є питання залучення дошкільників до історії рідного краю і національної культури. Вихователі та педагоги повинні свідомо вибирати з національного надбання те, що потрібно для дітей, оскільки це майбутні громадяни країни. Як зазначає І. Бех, кожне покоління повинно починатися у своїй любові та милосерді, проте це не означає, що процес виховання розпочинається з чистого аркуша. Потрібно розуміти, що залишити, а що примножити згідно з потребами сьогодення [2]. Відродження духовності є ключовою ознакою для сучасного суспільства, хоча мораль перебуває у кризі. Духовно-моральна основа – це пріоритет у вихованні. Ш. Амонашвілі зазначає, що не можна давати знання, не закладаючи морально-духовне підґрунтя [1].

Сьогодні держава реформує концепції освіти для розкриття талантів та розвитку творчого потенціалу. Важливо помітити талант у ранньому віці, оскільки у дошкільнят розвинена уява й емоційність. Вихователю повинен допомогти дитині реалізувати свій потенціал, і дитячий фольклор є ефективним засобом для цього. Застосування фольклору робить виховання і навчання природним, а передача знань відбувається органічно. Народна творчість супроводжує людину протягом життя і допомагає дитині пізнавати світ, розвивати мовлення та естетичний смак. Отже, вивчаючи фольклор, діти збагачують словниковий запас і знайомляться з українською мовою. Це допомагає краще розуміти свій рід та ідентичність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвілі Ш. Сповідь батька синові. Хмельницький: ПКПЦ, 2009. 93 с.
2. Бех І. Особистість на шляху до духовних цінностей. Київ – Чернівці: «Букрек», 2018. 320 с.
3. Кузьменко В. Естетична обдарованість дошкільника: теоретичні засади діагностичної роботи. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. № 8–9. С. 114–115.
4. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Харків: Акта, 2012. 538 с.